

Kannanotto kotona asumisen tukemisesta

Vanhusneuvosto päätti kokouksessa 8.2.2024 laatia kannanoton kotona asumisen tukemisesta ja haluaa kiinnittää huomiota ikäihmisten kotona pärjäämiseen.

Vanhusneuvosto on huolissaan kotiin tuotavien palveluiden tilanteesta Varhalla johtuen mm. turvapalveluiden lopettamisesta.

Kansallisena tavoitteena Suomessa on, että ikäihmiset voivat asua kotona mahdollisimman pitkään ja palveluja kotiin on saatavilla. Varhan palvelustrategian palvelulupaus asiakkaille on: Sinun hyvinvointisi on meille tärkeää. Tämä sisältää ajatuksen siitä, että asukkaiden tulee voida luottaa saamaansa palveluun.

Vähennettäessä ympärivuorokautista palveluasumista ja lopetettaessa laitoshoidon on turvattava kotihoidon toimivuus uskottavana vaihtoehtona.

Kotona asumisen tukeminen on tärkeää sekä ikääntyvän väestön, että yhteiskunnan kannalta, sillä se liittyy sekä asukkaiden toiveisiin ja itsemääräämisoikeuteen. Tässä auttavat kotiin annettavat hyvinvointialueen järjestämät palvelut sekä yksityisiltä yrityksiltä tai järjestöiltä ostettavat palvelut sekä vapaaehtoistyö.

Eryteisesti vanhusneuvosto haluaa tuoda esille aluehallituksen päättämät **turvapalvelun ja turva-auttamiskäyntien** uudet myöntämisperusteet 1.1.2024 alkaen. Nykyiset myöntämisperusteet ovat ristiriidassa ikäihmisten kotona asumisen tavoitteen osalta. Turvapalvelu on kotona asumisen edellytys. Tärkeää olisi, ettei palvelua lopeteta ainakaan niissä tilanteissa, joissa vaihtoehtoista yksityistä palvelua ole saatavilla.

Uusien turvapalvelun ja turva-auttamiskäyntien myöntämisperusteiden mukaan osalle asiakkaista (noin 1000) muutokset tarkoittavat sitä, että Varsinais-Suomen hyvinvointialueen järjestämä turvapalvelu tulee päättymään.

Varha on tiedottanut, että mikäli asiakas haluaa jatkaa turvapalvelua omakustanteisesti, hän voi ottaa yhteyttä palveluntuottajaan, joka tarjoaa turvapalvelua kyseisessä kunnassa. Erityinen huoli vanhusneuvostolla on siitä, että kaikissa kunnissa ei ole saatavilla turvapalvelun tuottajaa esimerkiksi Salon Kiiikalassa. Mikäli asiakas joutuu valitsemaan yksityisen palveluntuottajan (esim. AddSecure), turva-auttamiskäynnit perustuvat asiakkaan itse hankkimiin omaisauttajiin, joita on oltava vähintään kaksi.

Asiakkailla, joilla on nykyisin turvapalvelu käytössä, tilanne on arvioitu aiemmin ja turvapalvelu on osa palvelupäätöstä, mikä on voinut olla esimerkiksi kotiuttamisen ehto laitoshoidosta ja tärkeä osa vuorokauden palvelukokonaisuutta (lisäksi päivittäinen kotihoito ja henkilökohtainen avustaja). Turvapalvelun poistaminen romuttaa kotihoidon toimimisen ja saattaa johtaa asiakkaan hoidon tarpeen kasvamiseen ennen aikaisesti.

Vanhusneuvosto haluaa tuoda lisäksi esiin, että **asiakasohjaus** palvelee suurta joukkoa ikäihmisiä sekä heidän läheisiään. Digitaaliset palveluiden rinnalla tulee palveluiden olla saavutettavissa monikanavaisesti – puhelimitse ja kasvokkain ja digitaalisesti. Palvelut täytyy suunnitella käyttäjälähtöisesti. Monet palvelut eivät

avaudu diginä, vaan niihin tarvitaan henkilökohtaista opastusta. Toisaalta monet asiakkaat ikääntyneistäkin ovat hyvin halukkaita asioimaan sähköisesti, kunhan saisivat tarvittavan opastuksen ja asiakastuen. Olisi viisasta kehittää sähköisiä palveluita niin, että iäkkäillä olisi mahdollisuus olla aktiivisina toimijoina. Näin palvelut saataisiin vastaamaan tarkoitustaan.

Avoin päiväkeskustoiminta on kannatettavaa ja sitä tulisi kehittää yhteistyössä kuntien kanssa. Siitä on saatu hyviä kokemuksia. Se on ennaltaehkäisevää ja tukee osallisuutta.

Vapaaehtoistyön hyödyntämistä tulee kehittää yhteistyössä kuntien ja kunnissa toimivien järjestöjen sekä muiden yhteisöjen kanssa. Ikääntyneelle vapaaehtoinen tuo arkeen piristystä sekä mielen virkeyttä. Vapaaehtoiset kokevat auttamisen tärkeäksi. Monet vapaaehtoisistakin ovat iäkkäitä.

Päätösten vaikutusten arviointi on lakisääteistä tai välttämätöntä.

Hyvinvointialueen tulee arvioida päätöksensä sekä ratkaisujen vaikutuksia ikäihmisten hyvinvoinnin ja terveyden näkökulmasta. Toiminnan kehittämisen lähtökohtana tulee olla tieto eri toimintatapojen vaikutuksista. Tärkeää on arvioida myös henkilöstön riittävyys ja osaaminen.

Hyvinvointialueen tulee vahvistaa **ikäntyneiden asumista koskevaa ennakointia ja varautumista kartoittamalla ikääntyneiden toiveita ja tarpeita**. Asumisen tarpeita ja varautumisen tilannetta voidaan selvittää ikääntyneille tai heidän läheisilleen kyselyjen avulla. Keskeistä on nykyhetken tilanteen lisäksi kartoittaa, millaisia tulevaisuuden toiveita ja tarpeita ikääntyneillä on asumisensa suhteen.

Kuntien ja hyvinvointialueiden välinen yhteistyö ja niiden väliset toimivat toimintamallit ovat tärkeässä roolissa ikääntyneiden asumisen kehittämisessä. Kummallakin toimijalla on omat tehtävänsä, joiden toteuttamisessa tarvitaan hyvää yhteistyötä.

Vanhusneuvosto edellyttää, että

- turvapalvelua ei saa lopettaa, mikäli ei ole vaihtoehtona hankkia palvelua vaihtoehtoisella tavalla
- avointa päivätoimintaa tulee edistää ja sen säilyttämiseksi tulee hyvinvointialueen tehdä yhteistyötä kuntien kanssa
- vapaaehtoistoimintaa tulee tukea